

Briga za starije osobe

Antonita MAHNET

Da bismo dobili jasniju predodžbu o broju, a istodobno i o potrebama starije populacije, iznijet ću neke statističke podatke. Prema UN broj osoba starijih od 65 godina je kriterij prema kojemu se određuje starosna dob populacije, tako da se:

- mlađim narodom smatra zajednica u kojoj je 4% osoba starijih od 65 godina;
- zrelim narodom u kojemu je 7% osoba starijih od 65 godina;
- starijim narodom u kojemu je 10% ljudi starijih od 65, a vrlo starim narodom smatra se zajednica u kojoj je više od 10% osoba starijih od 65 godina.

Prema podacima posljednjeg popisa pučanstva u Hrvatskoj iz g. 1991. naša narodna zajednica spada u vrlo stare narode, točno kazano s *13,1 % osoba* starijih od 65 godina. Prema tome, u našoj domovini nalazi se 628.047 osoba starijih od 65 godina. Činjenica je da su ratna stradanja tu demografsku sliku pogoršala. Riječ je, dakle, o velikom broju starijih osoba koje zahtijevaju da im, zajedno s drugima, mi kao Crkva posvetimo više pozornosti.

Velikoj većini tih osoba zbog bolesti, istrošenosti radom ili visoke životne dobi potrebna je pomoć članova obitelji ili društva, te određenih humanitarnih ustanova za skrb i brigu starijih u Republici Hrvatskoj.

Način života u obiteljima posljednjih desetljeća ubrzano se mijenja. Svima nam je poznato da mlađi članovi obitelji traže i nalaze posao najčešće izvan svojih obitelji. Kao što su djeca upućena na čuvanje i odgoj izvan obitelji, tako je starijim i nemoćnim osobama potrebna pomoć od nekog izvan svoje obitelji, ili se trajno smještaju u domove.

Kad se uzmu u obzir razvoj, napredak i uspjesi medicine, životna se dob poprilično produljuje. Tako se povećava broj starijih osoba ovisnih o tuđoj pomoći. Kako su mogućnosti smještaja u domove ograničene, mnoge su starije, nemoćne osobe u vrlo teškoj situaciji. Postojeće teško stanje oko zbrinjavanja starijih i nemoćnih dramatično je pogoršao nametnuti nam rat.

Iznosim podatke o tome stanju s područja grada Zagreba od 31. prosinca 1993. godine.

U deset zagrebačkih domova, koliko ih Zagreb ima, smješteno je *samo* 3.398 osoba. Ovdje nam se nehотиčno nameće pitanje: Kako pomoći onima koji su ovisni o pomoći drugih, a nisu smješteni u određene ustanove?

Od spomenutih 3.398 osoba, 2.570 je ženskih i 819 muških, a od ukupnog broja, 1.116 osoba, posve je ovisno o tuđoj pomoći zbog nepokretno-

sti, polupokretnosti ili zbog neke druge bolesti. Na listama čekanja za smještaj u domove grada Zagreba 31. prosinca 1993. godine bilo je 4.460 molbi. Prema tim listama u Zagrebu bi trenutno trebalo izgraditi još 12 domova, i to tako da bi svaki od njih mogao primiti oko 360 osoba. (Ovaj podatak nije sasvim točan, jer postoji mogućnost da neka osoba istodobno preda molbu u dva do tri doma. Ako su i 2/3 ovih molbi stvarne, što je vjerojatno, to je vrlo visoka brojka. Već ove godine, samo u »Domu Centar«, Klaićeva 10, primljene su do 18. travnja 1994. godine 103 molbe!)

Na temelju iznesenog proizlazi da briga za starije i nemoćne osobe *ne smije ostati na rubu, ne može se obavljati usput, mora imati svoje prvo mjesto u pastoralu Crkve*, ali i u djelatnostima drugih ustanova.

1. Što mi kao Crkva trenutno činimo za tako velik broj starijih i nemoćnih osoba, posebno u domovima umirovljenika?

Crkva je zajednica ljudi koji vjeruju u nauk Isusa Krista. A sv. Pavao u 12 poglavlju 1 Kor kaže da se svakom članu Crkve daje isti Duh za različita djelovanja. Prema tome svaki od nas ima određenu zadaću koju je dužan odgovorno izvršavati.

Što se trenutno čini? U ovom relativno kratkom razdoblju demokracije, Crkva je dobila slobodniji pristup u domove umirovljenika. Gotovo u svim domovima pronađen je prikladan prostor ili otvorena kapelica gdje se jednom tjedno slavi sv. Misa, te postoji mogućnost za sv. ispovijed i za primanje sv. Pričesti. Svećenik dolazi kad god je potrebno pojedinom bolesniku.

Korisnici doma uključuju se u hodočašća koje organizira župa na čijem se teritoriju nalazi dom.

Poznato je da neke družbe redovnica u svojim samostanima imaju manje domove za smještaj starijih osoba, što je također doprinos Crkve za ublažavanje tog gorućeg problema.

U nekoliko društvenih domova radi 14 redovnica. Ističemo kao velik i gorući problem povećanje broja redovnica u domovima za starije i nemoćne osobe.

Redovnice su također angažirane u privatnoj njezi starih i nemoćnih u njihovim stanovima. No, to sve nije dovoljno s obzirom na potrebe.

2. Što bi trebalo činiti?

U »Nacrtu smjernica za evangelizaciju obitelji« piše: »Kao osobit humani kršćanski i pastoralni problem uočavamo u našim župama nepoštivanje i nebrigu za starije osobe. Neka starija osoba 'ostane uključena u obiteljski život, i neka dalje djelatno i odgovorno u njemu sudjeluje, s tim da mora poštivati samostalnost nove obitelji – i osobito neka vrši dragocjeno po-

slanje svjedoka prošlosti i vrela mudrosti za mlade i za budućnost'«. (Familiaris consortio, t. 27).

Zato bi zauzetost Crkve za starije i nemoćne trebala biti izraženija i organiziranija u župskim zajednicama.

Bilo bi potrebno i korisno da se u naviještanju Riječi Božje sve više i češće potiče obitelji da sve učine kako bi svoje starije članove zadržali u vlastitoj obitelji, na što nas upućuje i upravo citirana 27. točka Papine pobudnice »Obiteljska zajednica«. Time bi se stariji pošteđjeli stresova koji su redovito povezani s odlaskom iz vlastitog obiteljskog doma u neizvjesnost nove sredine.

Osim toga, trebali bismo pomoći i starijim osobama raznim oblicima ponašanja i razgovora da prihvate nove oblike života mlađeg naraštaja unutar vlastite obitelji. Činjenica je da se u domovina umirovljenika nalazi mnogo osoba koje bi mogle, samo uz malo više ljubavi i dobre volje svojih najbližih, ostati u obitelji. Na taj način uštedjelo bi se mjesto za one kojima je smještaj prijeko potreban. A osobe koje su smještene u domove trebaju biti i ostati osobita briga Crkve koja će im znati pomoći da se ne osjećaju odbačenima i zaboravljenima.

Istodobno potrebno je raditi na tome da starije osobe smještene u domovima ostanu povezane sa svojim najbližima, osobito onda kada opasnost postoji da se potpuno prekine veza s obitelji. U tomu osobitu pomoć mogu pružiti redovnice koje su svojom prisutnošću u domu znak evanđeoskog gledanja na život, a istodobno most razumijavanja i pomirbe među mlađim i starijim generacijama.

3. *Perspektive u budućnosti.*

Bilo bi vrijedno organizirati susrete onih obitelji i njihovih članova koji imaju svoje najbliže u domovima poradi toga da im se prenose vrijednosti humanog kršćanskog odnosa prema starijima.

Možda bi se pojedine župne proslave, koje se održavaju u župama prigodom blagdana sv. Nikole, Božića, i dr., za očev ili majčin dan, te prigodom Prve sv. pričesti mogle u prilagođenom obliku izvesti u domovima.

Zatim, pojedine grupice mladih srednjoškolaca mogle bi posjećivati starije u domovima - za Božić, Uskrs, ali u drugim danima tijekom godine.

Slične susrete i male svečanosti trebali bi povremeno i prigodno pripremiti i u župskim zajednicama za sve one starije i nemoćne osobe koje se u velikom broju nalaze u svojim obiteljima.

Važno bi bilo da se posebna briga posveti i osoblju (vjernicima) koji dvore starije u domovima. Možda bi to bilo pogodno u obliku seminara?

K tomu, trebalo bi razmišljati o tome da svaki dom ima svoga dušobrižnika, ili barem jednog svećenika za više domova, koji bi pomagali starijima i nemoćnima kad im je najteže.

Prema podacima koje smo iznijeli na početku, ako se natalitet u Hrvatskoj ne izmijeni u pozitivnom smislu, vrlo brzo bit će još više starijih osoba, zbog čega će biti potreban dodatni napor na pastoralnom području. Crkva (svećenici, redovničke zajednice – muške i ženske) ali i laici – vjernici – u tomu imaju golemu zadaću i mjesto.